بررسی مشغولیت تحصیلی و ارتباط آن با برخی عوامل در دانشجویان پرستاری

زهرا طالبی[1]، زهرا نژادحسینی[2]، حسین نصیری[3]، اکرم ثناگو[4]، لیلا مهستی جویباری [5]

۱. دانشجوی دکتری پرستاری، کارشناسی ارشد پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.
(کد ارکید: ***0000-0002-3969-0243***)

۲. دانشجوی کارشناسی پرستاری، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.
(کد ارکید: ***0000-0001-5466-7255***)

۳. مربی، کارشناسی ارشد پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.
(کد ارکید: ***0000-0003-3045-089x***)

۴. دانشیار، گروه پرستاری، مرکز تحقیقات پرستاری ، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.
(کد ارکید: ***0000-0002-4769-4703***)

۵. استاد، گروه پرستاری، مرکز تحقیقات پرستاری ، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.
(کد ارکید: ***0000-0003-2113-318x***)

توسعه پرستاری در سلامت/ دوره چهاردهم/ شماره ۱/ بهار و تابستان ۱۴۰۲

چکیده

زمینه و هدف: مشغولیت تحصیلی که از آن به عنوان مشغولیت دانشجویی، زمان یادگیری تحصیلی و یا درگیری تحصیلی نیز یاد می‌شود، به عنوان شاخص مهمی در کیفیت آموزش عالی شناخته شده است، هدف از این مطالعه بررسی مشغولیت تحصیلی در دانشجویان پرستاری و ارتباط آن با برخی عوامل دیگر است.

مواد و روش‌ها: این مطالعه توصیفی و مقطعی روی ۱۸۳ دانشجوی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۹۷ انجام شد. دانشجویان پرستاری به روش در دسترس و آسان وارد مطالعه شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه مشغولیت تحصیلی دارای سه حیطه شناختی، هیجانی و رفتاری جمع‌آوری شد. داده‌ها با نرم افزار ***SPSS*** ۱۸و آماره‌های توصیفی و استنباطی شامل آزمون من ویتنی و کروسکال والیس، همبستگی، در سطح معنی‌داری $P<0/05$ تحلیل شدند.

یافته‌ها: میانگین سنی مشارکت‌کنندگان ۲۱ سال بود. میانگین مشغولیت تحصیلی دانشجویان پرستاری در کل ۷۰/۹۶ ± ۳۶۶/۸۱ بود که در سطح متوسط قرار داشت. بین مشغولیت تحصیلی و سن ارتباط آماری معنادار نبود (P=۰/۱۸۳)، بین مشغولیت تحصیلی و معدل نیز ارتباط آماری معنادار نبود (P=۰/۱۹۶)، اما ارتباط معنی‌داری بین قومیت (P=۰/۰۳۱) و بومی بودن با مشغولیت تحصیلی نشان داده شد (P=۰/۰۰۱).

نتیجه‌گیری: مشغولیت تحصیلی دانشجویان پرستاری در سطح متوسط بود و با افزایش مشغولیت تحصیلی نیز میزان معدل افزایش یافت. توصیه می‌شود دانشجویان پرستاری در فعالیت‌های دانشجو محور در حیطه‌های یادگیری شناختی، هیجانی و رفتاری به کارگیری شوند و اساتید پرستاری نیز منسجم و همسو با استراتژی‌های یادگیری گام بردارند.

واژگان کلیدی: آموزش، مشغولیت تحصیلی، دانشجوی پرستاری

آدرس مکاتبه: گلستان، گرگان، شصت کلا، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، مرکز تحقیقات پرستاری

Email: jouybari@goums.ac.ir

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-26]

مقدمه

یکی از چالش‌های مهم مدرسان در کلاس‌های درس، متمرکز کردن توجه فراگیران به موضوعات درسی و کمک کردن به یادگیری آن‌ها است و یکی از عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی فراگیران، مشغولیت دانشگاهی می‌باشد (۱). مشغولیت تحصیلی که از آن به عنوان مشغولیت دانشجویی، زمان یادگیری تحصیلی و یا درگیری تحصیلی نیز یاد می‌شود، به عنوان شاخص مهمی در کیفیت آموزش عالی شناخته شده است(۲). مفهوم درگیری یا مشغولیت دانشگاهی به کیفیت تلاشی که فراگیران صرف فعالیت‌های هدفمند آموزشی می‌کنند تا به صورت مستقیم به نتایج مطلوب دست یابند، اشاره دارد (۳). مشغولیت به عنوان سنگ‌بنای آموزش عالی طی دهه‌ی گذشته ظهور کرده است و اینگونه تعریف می‌شود: "زمان، انرژی و منابعی که دانشجویان برای انجام فعالیت‌های طراحی شده در دانشگاه صرف می‌کنند تا یادگیری‌شان افزایش یابد" (۴). مشغولیت دانشگاهی بر آن بخشی از فعالیت‌ها که منجر به ایجاد کیفیت در نتایج یادگیری می‌شود، تمرکز می‌کند و به عنوان تلاشی که دانشجویان به فعالیت‌های آموزشی اختصاص می‌دهند، تعریف می‌شود و این امر ناشی از تعامل پویا بین دانشجویان، استادان، فعالیت‌های دانشگاهی، شرایط و محیط آموزشی است (۵). مشغولیت دانشگاهی شامل سه بعد است: رفتاری، مربوط به پاسخ آشکار دانشجو و یا فراگیر می‌باشد، هیجانی، همان واکنش موثر به هیجانات مثبت و منفی است و بعد شناختی که همان استراتژی است که فراگیر برای برتری در رقابت‌ها و پایداری استفاده می‌کند (۵). آن‌گونه که در متون توصیف شده است، مشغولیت در بیشتر موارد به رفتارها یا پیامدهای خاص مرتبط می‌شود. مطالعه‌ای بیان کرد که فراگیران مشغول یا درگیر با امور تحصیلی کسانی هستند که دانسته‌های پیچیده موجود در بافت مربوط را به طور صحیح توسعه می‌دهند و ابعاد اخلاقی و پیامدهای یادگیری را می‌شناسند (۶). *Bernard* گزارش کرد، دانشجویان تا وقتی در یادگیری فعال هستند که مشغولیت دانشگاهی بالایی داشته باشند. یادگیری فعال شامل افزایش استقلال، تعامل و اکتشاف دانشجو می شود (۷). *Stanford-Bowers* یادگیری توأم با مشغولیت را با جزئیات بیشتری توصیف نمود فراگیران در مشغولیت تحصیلی اهداف یادگیری خودشان را تعیین کرده، در گروه‌ها با هم کار می‌کنند و منابع مناسب را برای پاسخ به سؤالات معنی دار جستجو می‌نمایند. وظایف در مشغولیت تحصیلی معتبر و چند رشته‌ای است، ارتباطات با دنیای واقعی وجود دارد، ارزیابی مبتنی بر عملکرد انجام می‌گیرد و تولیدات با مخاطب خارج از کلاس به اشتراک گذاشته می‌شود (۸). در حالی‌که بیشتر بر روی جنبه‌های مثبت مشغولیت بحث می‌شود، برای برخی افراد یک معضل می‌باشد به نحوی که این مفهوم در بسیاری از دانشگاه‌ها بیگانه است و بسیاری از استادان و دانشجویان به طور جدی با فرایند یاددهی-یادگیری درگیر نمی‌شوند (۹). زمانی را که دانشجویان صرف فعالیت‌های مرتبط با یادگیری می‌کنند، به عنوان یک عنصر اساسی مشغولیت تحصیلی شناخته می‌شود و شامل زمان صرف شده در کلاس یا خارج از کلاس است و زمان صرف شده، برای مطالعه شخصی و انجام تکالیف و همچنین مشغولیت در فعالیت های یادگیری داخل دانشکده مانند حضور در سخنرانی‌ها را نیز شامل می‌شود (۱۰). بر اساس نظر *Linnenbrink* و *Pintrich* ، درگیری تحصیلی در واقع نوعی سرمایه‌گذاری روان شناختی می‌باشد و عبارت است از تلاش مستقیم برای یادگیری، فهمیدن و تسلط در دانش، مهارت‌ها و هنرهایی که در واقع فعالیت‌های تحصیلی برای ارتقای آن‌ها صورت می‌گیرد (۴). فراگیرانی که مشغولیت تحصیلی خوبی دارند، به طور منظم درکلاس درس حضور می‌یابند، روی یادگیری مطالب متمرکز می‌شوند، به مقررات مؤسسه آموزشی متعهد هستند، نمرات بالاتری کسب می‌کنند و در آزمون‌های استاندارد عملکرد بهتری از خود بروز می‌دهند (۱۱). در مقابل فقدان مشغولیت تحصیلی می‌تواند پیامدهای جدی از جمله کندی پیشرفت تحصیلی، رفتارهای چالش برانگیز، خطر مردودی و ترک تحصیل را برای فراگیران داشته باشد (۱۲). دلایل متعددی برای افزایش میزان ترک تحصیل در دانشگاه‌های علوم پزشکی وجود دارد، *Pryjmachuk* و همکاران در مطالعه خود، فرسودگی و استرس را به عنوان عوامل مهم دخیل در ترک تحصیل یا شکست دانشجو گزارش کردند (۱۳). بر اساس مصاحبه‌های گزارش شده از دانشجویان در خارج از کشور،

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-26]

مشکلات خانوادگی، شکست تحصیلی و موضوعات مالی از دلایل مهم ترک تحصیل در مدارس پرستاری است (۱۴)، یکی از علل ترک تحصیلی "شکست تحصیلی" در دانشجویان پرستاری است. برای افزایش دانش‌آموختگان باید تعداد بیشتری از دانشجویان پرستاری به موفقیت تحصیلی در کلاس دست یابند. مطالعات نشان داده‌اند که بین موفقیت تحصیلی و عملکرد مطلوب دانشگاهی با مشغولیت تحصیلی رابطه مستقیمی وجود دارد؛ هرچه مشغولیت دانشگاهی دانشجویان افزایش یابد، موفقیت تحصیلی و عملکرد دانشگاهی آنان نیز بالا می‌رود (۱۵، ۱۶). در ایران، دلایل ترک حرفه‌ی پرستاری بر اساس نظر دانشجویان، نداشتن پایگاه مثبت اجتماعی، ناهماهنگی واقعیت با تصورات اولیه، نگرش منفی افراد تیم پزشکی به حرفه، نامناسب بودن محیط کار بالینی، وجود شکاف طبقاتی بین پزشکان و پرستاران و پایین بودن میزان حقوق و دستمزد پرستاران گزارش شده است (۱۷). از این رو یکی از اقدامات اساسی برای دستیابی دانشجویان علوم پزشکی به موفقیت تحصیلی و عملکرد دانشگاهی بهتر و به دنبال آن کسب توانایی ارائه مراقبت با کیفیت، افزایش مشغولیت تحصیلی آن‌ها در دوران آموزشی است، و با توجه به کمبود نیروهای کارآمد در گروه علوم پزشکی ضروری است برای افزایش توانایی‌های عملکردی دانشجویان نسبت به افزایش مشغولیت دانشگاهی اقدام نمود (۱۸). مشغولیت دانشگاهی دانشجویان پرستاری در سطح متوسط تا نسبتا پایین گزارش شده است از این رو استفاده از روش‌های تدریس فعال و یادگیری مشارکتی می‌تواند برای بهبود شرایط کمک‌کننده باشد (۱۹). به نظر می‌رسد در زمینه مشغولیت تحصیلی تحقیقات انجام شده از کفایت لازم برخوردار نبوده‌اند از این رو نیاز به مطالعات بیشتر در این خصوص همچنان می‌تواند خلأهای اطلاعاتی را تکمیل نماید. این مطالعه با هدف بررسی مشغولیت آموزشی در دانشجویان پرستاری و ارتباط آن با برخی عوامل انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه توصیفی- مقطعی با مشارکت ۲۵۰ نفر از دانشجویان پرستاری مشغول به تحصیل دانشگاه علوم پزشکی گلستان انجام شد که با انصراف و عدم همکاری برخی از دانشجویان در تکمیل پرسشنامه به ۱۸۳ نفر تقلیل پیدا کرد. نمونه‌های مورد پژوهش به روش در دسترس و آسان انتخاب شدند. معیار ورود به مطالعه، دانشجویان مقطع کارشناسی که حداقل یک ترم از تحصیل آن‌ها گذشته باشد، در نظر گرفته شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه مشغولیت تحصیلی تینیو (*TAES*)، *Tinio Academic Engagment Scale* بوده است شد (۳۱). این پرسشنامه از ۱۰۲ سؤال تشکیل شده است که پاسخ دهندگان پاسخ‌های خود را روی یک طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت از همیشه (۵) تا هرگز(۱) درجه‌بندی می‌کنند و برای سؤال‌های منفی نمره‌گذاری به صورت معکوس است. این پرسشنامه از سه خرده مقیاس شناختی، هیجانی و رفتاری تشکیل شده است. سؤال‌های ۱ تا ۳۴ مشغولیت رفتاری، سوال-های ۳۵ تا ۶۸ مشغولیت هیجانی و سوال‌های ۶۹ تا ۱۰۲ مشغولیت شناختی را می‌سنجند، سوالات منفی شامل (۱۲-۲۴-۲۷-۲۸-۲۹-۳۰-۳۱-۳۲-۳۳-۳۴-۵۸-۵۹-۶۰-۶۱-۶۲-۶۳-۶۴-۶۵-۶۶-۶۷-۶۸-۹۹-۱۰۰-۱۰۱-۱۰۲) است. *Tinio* به منظور بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه مشغولیت تحصیلی از تحلیل عامل اکتشافی و تأییدی، روایی همگرا و آلفای کرونباخ استفاده کرده است. در روایی همگرا نیز، همبستگی دو متغیری بین عامل‌ها مورد توجه قرار گرفته است و تمام این همبستگی‌ها در سطح ۰/۰۵معنادار بوده‌اند که حاکی از روایی همگرای پرسشنامه است. همچنین در بررسی همسانی درونی پرسشنامه، اعتبار کل با آلفای کرونباخ ۰/۸۹ و در خرده مقیاس‌های رفتاری ۰/۷۹، هیجانی ۰/۶۸ و شناختی ۰/۷۴، به دست آورده‌اند. برای بررسی اعتبار خرده مقیاس‌ها و کل پرسشنامه مشغولیت تحصیلی، از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است، این روش قادر است همسانی درونی کل آزمون و خرده مقیاس‌های آن را نشان دهد (۳۱). روایی و پایایی این پرسشنامه در مطالعه مشابه در ایران مورد بررسی قرار گرفته است (۱۸). با رعایت جوانب اخلاقی پژوهش (محرمانه ماندن اطلاعات و شرکت اختیاری در پژوهش و سایر موارد) و کسب مجوز لازم، پرسشنامه‌ها در اختیار دانشجویان قرار گرفت تا شخصا" تکمیل نمایند. سعی گردید زمان تکمیل پرسشنامه‌ها با

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-26]

ساعات درسی تداخل نداشته باشد و در زمانی که وقت آزاد دارند، به پاسخگویی اقدام نمایند. این مطالعه با کد اخلاق *IR.GOUMS.REC.1395.64* تأییدیه کمیته اخلاق در پژوهش را دریافت داشت. روش‌های آماری برای رسیدن به اهداف پژوهش شامل آمار توصیفی و استنباطی می‌باشد. داده‌ها با استفاده از نرم افزار *SPSS* نسخه ۱۸ و با استفاده از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آماره‌های استنباطی شامل آزمون من ویتنی، کروسکال والیس و همبستگی پیرسون برای بررسی همبستگی بین متغیرهای جمعیت شناختی و نمره مشغولیت تحصیلی در سطح معنی‌داری $P<۰/۰۵$ تحلیل شدند.

یافته ها

۱۸۳ دانشجوی پرستاری با میانگین سنی ۱/۴± ۲۱ سال در این مطالعه شرکت کردند. ۵۸/۹ درصد دانشجویان زن، ۳۴/۶ درصد در ترم ۸ و با میانگین معدل ۱/۱۹± ۱۶/۲۲ بودند. ۷۸/۴درصد دانشجویان بومی استان گلستان و بقیه غیربومی بودند (جدول۱).

جدول(۱)- توزیع فراوانی خصوصیات جمعیت شناختی دانشجویان پرستاری

خصوصیات جمعیت شناختی		تعداد	(درصد)	مشغولیت تحصیلی *P-Value*
جنسیت	مرد	۷۴	(۴۰)	*۰/۱۵۶
	زن	۱۰۹	(۵۸/۹)	
سن(سال)	۱۹ -۲۱	۱۴۰	(۷۶/۵)	**۰/۱۸۳
	۲۲-۲۴	۳۷	(۲۰/۲)	
	> ۲۴	۶	(۳/۲)	
قومیت	فارس	۹۳	(۵۰/۳)	***۰/۰۳۱
	ترکمن	۶۲	(۳۳/۵)	
	سایر	۲۸	(۱۵/۳)	
ترم تحصیلی	ترم ۲	۶۴	(۳۴/۶)	***۰/۱۰۱
	ترم ۳	۱۱	(۵/۹)	
	ترم۴	۴۷	(۲۵/۴)	
	ترم۵	۲۳	(۱۲/۴)	
	ترم۶	۳۱	(۱۶/۸)	
	ترم۷	۲	(۱/۱)	
	ترم ۸	۵	(۲/۷)	
محل سکونت	خوابگاه	۱۰۲	(۵۵/۷۳)	***۰/۲۰۲
	منزل خانوادگی	۷۰	(۳۸/۲۵)	
	شخصی	۱۱	(۶/۰۱)	
بومی	بله	۱۴۵	(۷۹/۲)	*۰/۰۰۱
	خیر	۳۸	(۲۰/۸)	

*آزمون من ویتنی **آزمون همبستگی پیرسون ***آزمون کروسکال والیس

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-26]

میانگین مشغولیت تحصیلی دانشجویان پرستاری ۷۰/۹۶±۳۶۶/۸۱ در سطح متوسط و با دامنه ۱۹۳ تا ۴۷۷ بود. در خصوص حیطه‌های مختلف مشغولیت تحصیلی دانشجویان پرستاری، میانگین در حیطه شناختی (۲۲/۲۶ ± ۱۲۳/۲۶) بیشتر از حیطه رفتاری (۲۳±/۳۲ ۱۲۲/۲۲) و هیجانی(۳۰/۱۰± ۱۲۱/۳۲) بود. نتایج حاصل از همبستگی پیرسون نشان از رابطه‌ی مستقیم بین کمیت مشغولیت تحصیلی و حیطه‌های آن دارد (جدول۲).

توزیع نرمال متغیر مشغولیت تحصیلی با آزمون کولموگوروف اسمیرنوف سنجیده شد ($P<۰/۰۵$)، با توجه به عدم توزیع نرمال متغیرهای پاسخ از آزمون های ناپارامتری، یو من ویتنی و کروسکال والیس استفاده شد.

میانگین مشغولیت تحصیلی در دختران ۷۳/۹۵± ۳۶۹/۶۴ و در پسران ۶۶/۵۸± ۳۶۲/۶۶ بود. آزمون یو من ویتنی تفاوت آماری معنی‌داری را بر حسب جنس نشان نداد ($P=۰/۱۵۶$). (P ، $r=-۰/۰۹$).

آزمون همبستگی پیرسون نیز بین میانگین مشغولیت تحصیلی و سن ارتباط معناداری را نشان نداد ($P=۰/۱۸۳$ و $r=۰/۰۹$)، آزمون کروسکال والیس نشان داد، میانگین مشغولیت تحصیلی برحسب قومیت معنادار است ($P=۰/۰۳۱$)، در بین قومیت فارس میانگین مشغولیت تحصیلی بیشتر از دانشجویان ترکمن بود.

ارتباط معناداری بین محل سکونت و میانگین مشغولیت تحصیلی با آزمون کروسکال والیس به دست نیامد ($P=۰/۲۰۲$)، اما بر اساس آزمون یو من ویتنی، میزان رتبه میانگین مشغولیت تحصیلی در دانشجویان بومی استان گلستان به طور معناداری بیشتر از دانشجویان غیربومی بود ($P=۰/۰۰۱$). همچنین میانگین رتبه مشغولیت تحصیلی بر حسب ترم تحصیلی طبق آزمون کروسکال والیس ارتباط معنادار نداشته است ($P=۰/۱۰۱$). با استفاده از همبستگی پیرسون بین میانگین مشغولیت تحصیلی با معدل تحصیلی پایان هر ترم ارتباط معناداری نشان نداد (۰/۱۹۶=)

جدول(۲)- میانگین امتیاز کمیت مشغولیت تحصیلی و حیطه‌ها و همبستگی بین آن‌ها از دیدگاه دانشجویان پرستاری

حیطه	میانگین	انحراف معیار	حداقل امتیاز	حداکثر امتیاز	ضریب همبستگی	*P-Value*
رفتاری	۱۲۲/۲۲	۲۳/۳۲	۶۹	۱۶۱	۰/۹۲	۰/۰۰۰۱
هیجانی	۱۲۱/۳۲	۳۰/۱۰	۵۱	۱۶۳	۰/۹۵	۰/۰۰۰۱
شناختی	۱۲۳/۲۶	۲۲/۲۶	۷۳	۱۶۳	۰/۹۲	۰/۰۰۰۱

بحث

یافته‌های مطالعه حاضر نتایج نشان داد دانشجویان پرستاری مورد بررسی از نظر مشغولیت تحصیلی در سطح متوسط قرار داشته‌اند و در بعد شناختی نسبت به بعد عاطفی و رفتاری میزان مشغولیت تحصیلی آنان بالاتر بود.

در مطالعه عمادی و همکاران نیز مشغولیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه بوعلی سینا بالاتر از متوسط و در حیطه شناختی بالاتر از سایر حیطه‌ها بود (۳۰)، در حالی که در مطالعه *D'Souza* و همکاران میزان مشغولیت تحصیلی دانشجویان پرستاری در بالین در هر سه بعد رفتاری، هیجانی و شناختی در بالاترین میزان خود بوده است (۲۹).

بین مشغولیت تحصیلی و برخی اطلاعات دموگرافیک از جمله جنسیت و سن اختلاف آماری مشاهده نشد، با این تفاوت که در مطالعه عمادی و همکاران میانگین مشغولیت تحصیلی در

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-26]

دختران بالاتر از پسران بود (۳۰) و این نسبت در مطالعه *D'Souza* و همکاران برعکس و در پسران این میزان بیشتر بود (۲۹). در مطالعه نوحی و همکاران، درگیری فعال دانشگاهی و حیطه‌های یادگیری فعال و مشارکتی و چالش علمی در دانشجویان پزشکی در وضعیت نامطلوب قرار داشت (۲۰) که با مطالعه حاضر همخوانی ندارد و این تفاوت می‌تواند مربوط به متفاوت بودن ابزارها و گروه مورد بررسی باشد. در مطالعه *Hudson* و همکاران نیز مشغولیت تحصیلی دانشجویان پرستاری در سطح بالا قرار داشت. وی دلایل آن را سبک‌های یادگیری و روش های تدریس موثر بیان نمود (۲۷). استفاده از تکنولوژی و شبیه‌سازی روش موثری برای افزایش مشغولیت تحصیلی دانشجویان پرستاری است (۲۸).

فراگیرانی که مشغولیت تحصیلی خوبی دارند، حضورشان در کلاس درس منظم است، روی یادگیری مطالب متمرکز می‌شوند، و تعهد خاصی نسبت به رعایت مقررات موسسه آموزشی دارند، نمرات بالاتری کسب می‌کنند و در آزمون‌های استاندارد عملکرد بهتری از خود بروز می‌دهند (۲۲). در مقابل، فقدان مشغولیت تحصیلی می‌تواند پیامدهای جدی از جمله کندی پیشرفت تحصیلی، رفتارهای چالش برانگیز، خطر مردودی و ترک تحصیل را برای فراگیران داشته باشد (۲۳). عدم درگیری دانشجویان در تحصیل و آموزش، عواقب دیگری مانند بروز رفتارهای نامحترمانه در دانشجویان را نیز در پی دارد (۲۶).

مشغولیت تحصیلی باعث سطوح بالای انرژی و تمرکز کامل هنگام مطالعه می‌شود. در مطالعه *Schlenker* و همکاران، بین مشغولیت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی ارتباط معنی‌دار گزارش شد اما بین مشغولیت تحصیلی و معدل دانشجویان ارتباط معنادار نبود(۲۴). در مطالعه بهادری و همکاران نیز ارتباط مثبت و معناداری بین انگیزش پیشرفت تحصیلی و مشغولیت تحصیلی مشاهده شد (۲۵). در پژوهش حاضر متغیر پیشرفت تحصیلی مورد بررسی قرار نگرفت لذا نمی‌توان درباره یافته‌های پژوهش‌های پیشگفت قضاوتی نمود.

در مطالعه حاضر می‌توان احتمال داد پایین بودن سطح مشغولیت تحصیلی در حیطه هیجانی و رفتاری باعث شده است تا دانشجویان مشغولیت تحصیلی مناسبی نداشته باشند. دانشجویان در یادگیری درگیر نمی‌شوند، بلکه آن‌ها در تکالیف و تجاربی درگیر می‌شوند که منجر به یادگیری می‌شود. با شناخت مفهوم مشغولیت دانشگاهی و توجه خاص به عوامل مؤثر بر آن در طراحی و اجرای برنامه آموزشی، می‌توان با پیشگیری از هدر رفتن وقت و انرژی دانشجویان و از طریق ارتقای عملکرد دانشگاهی، آنان را به نیروهای ارزشمند و کارامدی تبدیل کرد. از محدودیت‌های این پژوهش، نمونه‌گیری در دسترس و آسان و تعداد نمونه‌های شرکت‌کننده بوده است از این رو انجام مطالعات در سطوح وسیع‌تر ضروری است. پژوهش مشغولیت تحصیلی در مقاطع تحصیلات تکمیلی و همچنین سایر رشته‌های مرتبط علوم پزشکی نیز می‌تواند به ما برای برنامه‌ریزی‌های آموزشی کمک‌کننده باشد.

نتیجه‌گیری

مشغولیت تحصیلی دانشجویان پرستاری در سطح متوسط بود و با افزایش مشغولیت تحصیلی نیز میزان معدل افزایش یافت. توصیه می‌شود دانشجویان پرستاری در فعالیت‌های دانشجو محور در حیطه‌های یادگیری شناختی، هیجانی و رفتاری به کارگیری شوند و اساتید پرستاری نیز منسجم و همسو با استراتژی‌های یادگیری گام بردارند. پیشنهاد می‌گردد با بهره‌گیری از تجارب اساتید متخصص در این زمینه برنامه‌ریزی جهت افزایش مهارت اساتید در زمینه برگزاری دوره‌ها و برنامه‌های جذاب جهت افزایش تمایل و درگیری دانشجویان استفاده کرد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گلستان و دانشجویان گرامی که در این مطالعه شرکت کردند، کمال تشکر را دارند.

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-26]

References

1. Phillips JM, Young JA. Strategies for Integrating Global Awareness and Engagement into Clinical Practice. J Contin Educ Nurs. 2018 May 1;49(5):203-205. doi: 10.3928/00220124-20180417-04.

2. Bramble M, Maxwell H, Einboden R, Farington S, Say R, Beh CL, et al. Exploring and improving student engagement in an accelerated undergraduate nursing program through a mentoring partnership: an action research study. Int J Nurs Educ Scholarsh. 2018 May 30;15(1):/j/ijnes.2018.15.issue-1/ijnes-2017-0090/ijnes-2017-0090.xml. doi: 10.1515/ijnes-2017-0090.

3. Casuso-Holgado MJ, Cuesta-Vargas A.I, Moreno-Morales N, Labajos-Manzanares MT, Barón-López FJ, Vega-Cuesta MJBme. The association between academic engagement and achievement in health sciences students. BMC Med Educ 2013;13(1):1-7. doi:10.1186/1472-6920-13-33

4. Ghasemi MR, Moonaghi HK, Heydari A. Student-related factors affecting academic engagement: A qualitative study exploring the experiences of Iranian undergraduate nursing students. Electron Physician. 2018 Jul 25;10(7):7078-7085. doi: 10.19082/7078.

5. Murray TA. Pedagogy and academic success in prelicensure nursing education. J Prof Nurs. 2016 Sep-Oct;32(5S):S24-S29. doi: 10.1016/j.profnurs.2016.02.001.

6. Pittaway S.M. Student and staff engagement: developing an engagement framework in a faculty of education. Australian Journal of Teacher Education, 2012;37(4):37-45. doi:10.14221/ajte.2012v37n4.8

7. Bernard J S. Student engagement: A principle-based concept analysis. Int J Nurs Educ Scholarsh. 2015 Aug 4;12:/j/ijnes.2015.12.issue-1/ijnes-2014-0058/ijnes-2014-0058.xml. doi: 10.1515/ijnes-2014-0058.

8. Stanford-Bowers DEJJoOL, Teaching. Persistence in online classes: A study of perceptions among community college stakeholders. 2008;4(1):37-50.

9. Trowler P, Trowler V. Student engagement evidence summary. June 2010. Available at: https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/61680/1/Deliverable_2._Evidence_Summary._Nov_2010.pd (accessed:March 2023)

10. Kahu ER. Framing student engagement in higher education. Studies in Higher Education. 2013;38(5):758-73. doi.org/10.1080/03075079.2011.598505

11. Martin AJ, Dowson MJRoer. Interpersonal relationships, motivation, engagement, and achievement: Yields for theory ,current issues, and educational practice. 2009;79(1):327-65

12. Hudson KF, Carrasco, R. Nursing student engagement: student, classroom, and clinical engagement. International Journal of Nursing 2015;4(1):44-52.

13. Moonaghi HK, Mirhaghi A, Oladi S, Zeydi AEJHSJ. A journey across an unwelcoming field: A qualitative study exploring the factors influencing nursing students' clinical education. Health Science Journal. 2015;9(4):1.

14. Kamari S, Fouladchang M, Khormaee F, Shekhaleslami R, Jokar B .A Causal Explanation of Academic Engagement based on Social Cognition: The Mediating Role of Academic and Social Positive Emotions. Journal of Developmenatal Psychology. 2018; 14(55):270-284.

15.Groccia JE, Learning. What is student engagement? New Directions for Teaching and Learning 2018; (154):11-20.

16. Casuso-Holgado MJ, Cuesta-Vargas AI, Moreno-Morales N, Labajos-Manzanares MT, Barón-López FJ, Vega-Cuesta MJBme. The association between academic engagement and achievement in health sciences students. BMC Med Educ 2013;13(1):1-7. doi:10.1186/1472-6920-13-33

17. Haririan H, Aghajanloo A, Jabari R. Zanjan Nursing Student's Opinions toward Nursing and Reasons for Giving it Up. Journal of Medical Education Development 2010;2(3):1-8.

18. Heydari A, Rad M, Ghasemi MR. Academic Engagement Concept and its Affecting Factors in Medical Education: A Review Study. Strides in Development of Medical Education 2015;12(2):366-376.

19. Noohi E, Abaszadeh A, Maddah SS, University engagement and collaborative learning in nursing students of Kerman University of Medical Sciences. Iran J Nurs Midwifery Res. 2013 Nov;18(6):505-10.

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-26]

20. Noohi E, Montazeri H, Shokohi. A Review of the Academic Engagement of Medical Students in Kerman University of Medical Sciences Iran 2011-2012. Strides in Development of Medical Education, 2015; 12(1): 1-9.

21. Salamonson Y, Andrew S, Everett B. Academic engagement and disengagement as predictors of performance in pathophysiology among nursing students. Contemp Nurse. 2009 Apr-Jun;32(1-2):123-32. doi: 10.5172/conu.32.1-2.123.

22. Levett-Jones T, Andersen P, Reid-Searl K, Guinea S, McAllister M, Lapkin S, et al. Tag team simulation: An innovative approach for promoting active engagement of participants and observers during group simulations. 2015;15(5):345-52.

23. D'Souza MS, Venkatesaperumal R, Radhakrishnan J, Balachandran S. Engagement in clinical learning environment among nursing students: Role of nurse educators. Open Journal of Nursing 2013:3 (1):25-32. doi: 10.4236/ojn.2013.31004.

24. Schlenker BR, Schlenker PA, Schlenker KAJL, Differences I. Antecedents of academic engagement and the implications for college grades. 2013;27:75-81.

25. Bahadorikhosroshahi J,Habibi khalybar R .Relationship between Identity Styles and Academic¬¬Achievement Motivation with Academic Engagement at University of Medical Scienc.Jondi Shapor Journal of Medical Education Development Center.2019;10(1):72-81.

26. Karimi Moonaghi H, Rad M, Torkmannejad Sabzevari MJFoMEJ. Management of challenging behavior (incivility) among medical students. 2014;4(1):41.

27. Hudson K, Carrasco RJOJoN. Nursing student engagement: Taking a closer look. 2017;7(02):193.

28. Ghasemi MR, Moonaghi HK, Heydari A. Strategies for sustaining and enhancing nursing students' engagement in academic and clinical settings: a narrative review. Korean J Med Educ. 2020 Jun;32(2):103-117. doi: 10.3946/kjme.2020.159.

29. D'Souza M Sh,Isac Ch,Venkatesaperumal R,Nairy K S,Amirtharaj A. Exploring nursing student engagement in the learning environment for improved learning outcomes. Clinical Nursing Studies .2014;2(1):2-14.

30. Farshchi F, Emadi SR.Correlation analysis of students academic engagement with their academic achivemint. JEPS.2015;4(8):115-34.

31. Fouladvand k, soltani m, fathi ashtiani a, soaee z. Psychometric Properties of Tinio's Academic Engagement Scale . J Quarterly of Educational Measurement. 2012;2(8):155-82.

32. Mullins CA, Panlilio CC. Exploring the mediating effect of academic engagement on math and reading achievement for students who have experienced maltreatment. Child abuse & neglect. 2021;117:1-26.

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-26]

The Investigation of Academic Engagement and Its Relationship with Some Factors in Nursing Students

Zahra Talebi[1], Zahra Nejadhosseini[2], Hossein Nasiri[3], Akram Sanagoo[4], Leila Jouybari[*4]

1.P.h.D candidate in Nursing, MSN, School of Nursing & Midwifery, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran. (ORCID: 0000-0002-3969-0243)
2. Nursing student, Education development center, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran. (ORCID: 0000-0001-5466-7255)
3. MSN, School of Nursing & Midwifery, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran. (ORCID: 0000-0003-3045-089x)
4.Associate Professor, School of Nursing and Midwifery, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran. (ORCID: 0000-0002-4769-4703)
4. Professor, School of Nursing and Midwifery, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran. (ORCID: 0000-0003-2113-318x)

Abstract

Background and Objectives: Academic engagement, which is also referred to as student engagement, academic learning time, or academic engagement, is known as an important indicator of high-quality education. The purpose of this study is to investigate academic engagement in nursing students and its relationship to some other factors.

Materials and Objectives: This descriptive and cross-sectional study was conducted on 183 nursing students at Golestan University of Medical Sciences in 2018. Nursing students were enrolled in the study using convenience sampling. The data were collected using the Academic Engagement Questionnaire in three cognitive, emotional, and behavioral domains. The data were analyzed using SPSS 18 and descriptive and inferential statistics, including Mann-Whitney, Kruskal-Wallis and correlation tests, with significance level of $p<0.05$.

Results: The mean age of the participants was 21 years. According to the study results, the mean academic engagement of nursing students was 366.81 ± 70.96, which was at an average level. There was no significant correlation between academic engagement and age ($p= 0.183$) or academic performance ($p= 0.196$), but a significant correlation was found between ethnicity ($p= 0.031$) and being native with academic engagement ($p= 0.001$).

Conclusions: The academic engagement of nursing students was at an average level, and an increase in academic engagement was associated with an increase in academic performance. It is essential for nursing students to engage in student-centered activities in the cognitive, emotional, and behavioral domains of learning, and for nursing educators to use coherent and learner-centered teaching strategies.

Keywords: Education, Academic Engagement, Nursing Student

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-11-26]